

BELİREN YETİŞKİNLİK

İnsanın gelişiminde yeni bir dönem tanımlanmaktadır. Konuyla ilgili bilimsel çalışmaların öncüsü olan Arnett 2000 yılında yayımlanan bir makalesinde beliren yetişkinlik kavramını kullanmıştır. Beliren yetişkinlik kavramı, ortalama 18–29 yaşlar arasını kapsayan yeni bir gelişim dönemini açıklayan bir kavramdır (Arnett, 2004). Bu dönemde ne çocukluğun bağımlılığı tamamen bırakılmıştır ne de yetişkin sorumluluğu tümüyle kabul edilmiştir. Bu dönem, büyük çoğunluğunun ailesinin evinde yaşadığı ve ortaokula ya da liseye devam ettiği ergenlik ile birçoğunun evlilik ve çocuk sahibi olmaya adım attığı ve sabit bir işe girdiği genç yetişkinlik arasındadır.

Arnett (2004), geç ergenlik (late adolescence), erken yetişkinlik (young adulthood), yetişkinliğe geçiş (transition to adulthood) ve gençlik (youth) gibi kavramların bu dönemi tanımlamada yetersiz olduğunu, bundan dolayı da bu dönemin özelliklerine uygun yeni bir kavramın (emerging adulthood) gerekliliğini savunmaktadır. Beliren yetişkinlik dönemi Arnett'e göre ilk yetişkinlik dönemi ile ergenliği birbirine bağlayan dönemdir. Bu dönemdeki bireyler, tam bir yetişkin olabilmek için ve içinde yaşadıkları kültürce belirlenen yetişkinlik gereklerini karşılamak için gereken becerileri, kapasiteleri ve karakter özelliklerini kazanmaktadırlar.

Beliren yetişkinler ergenlerden farklı olarak fiziksel gelişimlerini tamamlamışlardır ve 18 yaşından büyük oldukları için yasal olarak birçok hakka sahiptirler (örn., oy kullanma, ehliyet alma). Ayrıca ergenlerin neredeyse tamamı aileleri ile yaşarken, beliren yetişkinler ailelerinin evinden ayrılmış, yurtdışı veya kendi evlerinde yaşıyor olabilirler (Arnett, 2004). Bu dönemde, karar verilmemiş pek çok seçenek vardır ve geleceğe ilişkin çok az şey netleşmiştir. Sanayileşmiş ülkelerdeki pek çok genç insan, bu dönemde aşk, iş ve dünya görüşü gibi konularda yaşamlarında temel değişikliklere neden olacak seçimlerde bulunurlar (Arnett, 2000).

Beliren yetişkinliğin yeni bir gelişimsel dönem olarak öne sürülmesi, araştırmacıları bu dönemi gelişimsel, kuramsal ve görgül olarak araştırmaya yöneltmektedir. Tanner'a göre (2006), beliren yetişkinlik yeni bir yaşam dönemini temsil etmekte ve bu dönem yalnızca döneme ait özelliklerle tanımlanmakla kalmayıp, daha önceki ve daha sonraki gelişim dönemleriyle ilişkilendirilmelidir. Bu bağlamda beliren yetişkinlik dönemi hem ergenlikten hem de yetişkinlikten farklıdır ve bu dönemdeki bireylerin kendilerine özgü özellikleri vardır.

Beliren Yetişkinliğin 5 Temel Özelliği:

- Kimlik (Identity Exploration)
- Değişkenlik/İstikrarsızlık (Instability)
- Kendine Odaklanma (Self-Focused)
- İki Arada Hissetmek (Arada Kalmışlık) (Feeling In-Between)
- Fırsatlar

Bu özellikler sadece beliren yetişkinlik dönemine özgü özellikler değildir, ancak bu dönemde çok daha belirgin ve yoğun bir şekilde ortaya çıkmaktadırlar. Beliren yetişkinlik kimlik arayışı dönemidir. Beliren yetişkinliğin bir yaşam dönemi olarak ele alınması, aşk, iş ve dünya görüşü olmak üzere üç temel boyutta kimlik keşfini gerekli kılmaktadır (Arnett 2000).

Değişkenlik dönemi olan bu dönemdeki bireylerin kimlik alanlarıyla ilgili deneme ve arayışları ve aşk ile işte değişen seçimleri beliren yetişkinliği, yaşamın özel, ayrıcalıklı ve yoğun bir dönemi yaparken; aynı zamanda ayrıcalıklı bir değişkenlik dönemi haline de getirmektedir. Beliren yetişkinler, ergenlikten yetişkinliğe geçişte çizcekleri pek çok yol olduğunu bilirler ve çoğunun da kendisine seçtiği bir yolu vardır. Bununla birlikte, beliren yetişkinlerin hemen hepsi beliren yetişkinlik yılları boyunca planlarını pek çok kez gözden geçirirler. Bu gözden geçirmeler araştırma ve denemelerinin doğal bir sonucudur.

Bu dönem bireyin kendine en çok odaklandığı dönemdir. Bireyler, yaşamlarının hiçbir döneminde beliren yetişkinlik döneminde olduğu kadar kendilerine odaklanmazlar. Başka bir ifade ile bireyler bu dönemde yaşamın pek çok alanında kendi başlarındadırlar; pek çok kararı kendileri vermek ve kendi yaşamlarını yönetmek zorundadırlar (Arnett 2004).

Özetle, ergenlik ve yetişkinlik arasında bir geçiş ve kendini arada hissetme dönemi olarak değerlendirilen bu dönemin kimlikle ilgili arayışları ve değişkenliği barındırması ona bir geçiş dönemi özelliği verir. Ergenliğin sınırlamaları ve yetişkinliğin sorumlulukları, beliren yetişkinliğin arayış ve değişkenliklerini doğurur. Olanaklar dönemi olan beliren yetişkinlikte, bireyler için birçok farklı gelecek hala olasıdır ve bireyin yaşamında aslında çok az şey kesin olarak belirgindir. Bu özelliği nedeniyle bu yıllar büyük umutlar ve beklentiler dönemidir.

Kaynakça:

Atak, H. ve Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 17(1), 39-50.

Atak H (2009) Beliren yetişkinlikte beş büyük kişilik özelliği ve yalnızlık, X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 21-23 Ekim 2009, Çukurova Üniversitesi, Adana

Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Beliren yetişkinlik döneminde özsaygı, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre romantik yakınlığı başlatmanın incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11(2), 587-600.

Klinik Psikolog Elif Nur AKIN